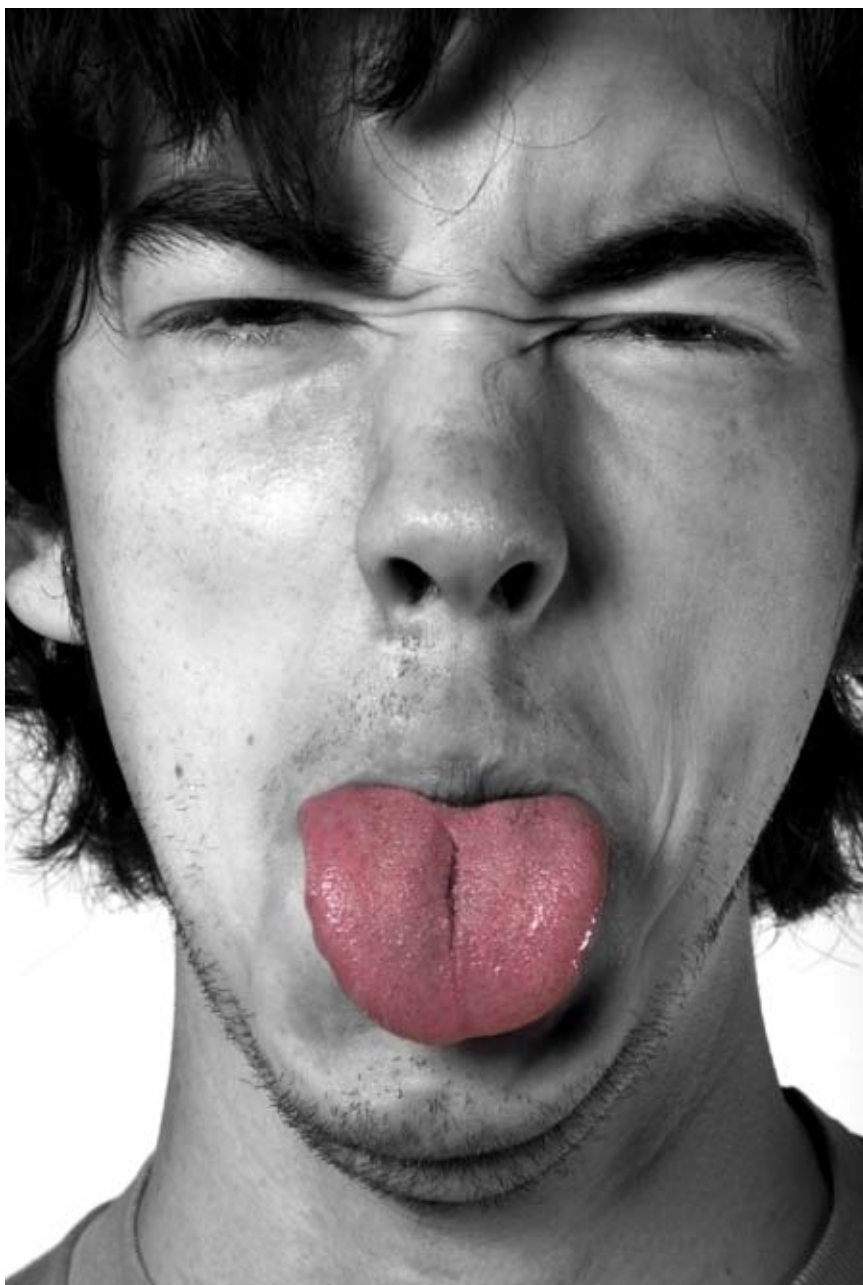


# Forældreinddragelse – når unge under 18 år er i behandling

Hvis forældre får hjælp til at finde frem til deres egne ressourcer, kan de blive et aktiv for unge i misbrugsbehandling.



istock

AF LENE JENSEN

Ungdomscentret i Århus kommune har siden 1. januar 2004 tilbudt hjælp til unge med et problematisk brug af rusmidler. Behandlingen har en varighed af ca. 6 mdr.

Behandlingen består af individuelle samtaler, ung-til-ung arrangementer og gruppeundervisning. Som led i behandlingen deltager forældrene i møder omkring den unge, ligesom behandlingsindsatsen løbende koordineres behandler og forældre imellem.

Der er flere grunde til at inddrage forældrene. For det første er forældrene de vigtigste i de unges liv, for de unge er under 18 år, og altså ikke personligt myndige. Det er desuden en del af Århus Kommunes politik for udsatte og truede unge, at forældrene er involverede, når unge under 18 år er i behandling. Derudover har Nordisk Campbell Center set på diverse undersøgelser på området. De peger på, at effekten af behandling målrettet unge under 18 har større virkning, når forældrene er medinddraget.

Sideløbende med dette får forældrene tilbudt individuel rådgivning samt tilbud om deltagelse i forældreaftener. Det er en af forebyggelseskonsulenterne i afdelingen, som varetager denne forældreopgave, og det er dette pårørendearbejde, som denne artikel beskæftiger sig med.

Målet og udgangspunktet for forældrearbejdet er, at forældre har en vigtig rolle i forhold til deres unge. At alle forældre har ressourcer, og at vi skal have fokus på, hvordan de kan hjælpe deres unge, frem for hvordan de ikke kan!

## Samtaler mellem forebyggelseskonsulent og forældre

Senest ved visitationsmødet præsenterer forebyggelseskonsulenten forældrene for rådgivningstilbudet

og muligheden for deltagelse i en forældregruppe. I reglen bliver der efterfølgende lavet en konkret aftale om, hvornår den individuelle rådgivning skal foregå. Vi har en pjece om tilbuddet, hvis konsulenten er forhindret i at deltage i visitationsmødet.

Ved første møde mellem forebyggelseskonsulent og forælder informerer konsulenten om rammerne for samarbejdet. Konsulenten registrerer ikke, hvad der bliver talt om i løbet af samtalen, men det noteres, at samtalen har været afholdt.

Samtalen med forebyggelseskonsulenten er et 'rum', hvor forældrene får mulighed for at sætte ord på deres bekymringer.

Vi spørger dem, hvad de tror, der kan skabe en forandring i deres barns brug af rusmidler.

Vi giver dem eksempler på andre forældres erfaringer og formidler

afhængigt af, hvor hårdt ramt forælderen føler sig, vil der være mulighed for flere individuelle samtaler. Hvis det ønskes, kan vi også komme på hjemmebesøg. Det forekommer også, at vi kontakter forælderen telefonisk.

### Forældregrupper

Møder i forældregruppen afholdes i et samarbejde mellem en ung, mandlig behandler (psykolog) og forebyggelseskonsulenten. Dette samspil har vist sig at være en utrolig god ide – da behandleren har ideer og viden om behandlingen og de unge, mens forebyggelseskonsulenten har viden om forebyggelse og forældrenes rolle heri.

De konkrete temaer og indhold på forældremøderne er udviklet i samarbejde med forældrene.

Møder i forældregruppen afholdes en gang månedligt fra 17.30 – til

- Fokus på forældres forandrede rolle. Forældres opgave.
- Hvilken forskel gør forældres deltagelse i behandlingen?
- Hvad er det for problemer, der tegner sig hos forældre, som har en ung i behandling?
- Meningen med systemets opbygning. At blive en social sag.
- Hvad sker der i behandlingen, og hvordan kan forældrene støtte op om den?
- Hvad er kompetencer, og hvorfor er de vigtige at besidde?
- En ung, der har været i behandling, fortæller, hvordan det kunne have gjort en forskel, hvis omgivelserne havde reageret anderledes.
- Rusens betydning for livskvaliteten - med og uden rusmidler.
- Hvordan er de unge i dag? Hvordan er deres forhold til rusmidler?
- Tabu, skyld og skam.

Forældrene har via forældremøderne også medvirket som kvalitetskontrol på informationsmateriale til nye forældre. Forskellige forældre har desuden formidlet deres gode og dårlige erfaringer til nye forældre - til stor gavn for de forældre, hvis unge lige er startet i behandlingen.

### Hvordan får vi forældrene til at deltage?

Både de individuelle samtaler med forebyggelseskonsulenten og forældregrupperne er frivillige tilbud. Generelt fortæller vi forældrene, at vi fra andre forældre ved, at det kan være en hjælp at tale med nogen, som har forståelse for deres situation. Det er ofte uoverskueligt for forældrene at se, hvad de skal gøre, men vi kan hjælpe dem til at genvinde overblikket og sammen finde ud af, hvad der vil være hensigtsmæssigt at gøre.

Når forældrene går fra den første samtale, oplever de at være mindre frustrerede og mere rolige. Det letter at få sat ord på problemerne.

### Hvor mange deltager i forældresamarbejdet?

Det er ikke alle forældre, der tak-

### PÅ SIDSTE FORÆLDREAFTEN BLEV FORÆLDRENE SPURGT OM, HVORFOR DE KOM?

SVARENE VAR BLANDT ANDRE:

'FORDI VI FÅR NOGLE BRUGBARE REDSKABER'.

'DET ER OPLØFTENDE AT MØDE ANDRE I SAMME SITUATION, DET GØR DET MINDRE SLEMT'.

'DET GIVER MIG HÅB'.

gode råd om, hvad andre forældre har erfaret, som virkningsfuldt i forhold til at bedre kontakten med den unge.

Det er vigtigt at give forældrene forståelse for, at det er helt naturligt at have en så magtesløs oplevelse af situationen, som de fleste giver udtryk for. Ikke fordi vi er de første, de kommer i kontakt med, men vi er de første, som sætter forældrene i centrum. Hos sagsbehandler og andre fagpersoner er det den unge, som har hovedrollen. Vi foregøgler dem ikke, at det snart går over, men hjælper dem til at se handlemuligheder, så de kommer til at mærke, at de kan gøre noget konstruktivt for at hjælpe deres unge.

Udgangspunktet er, at forældrene tilbydes en individuel samtale, men

ca. 20.00. Møderne indledes som regel med en snak om, hvordan det er gået siden sidst, hvorefter der som oftest er fokus på et bestemt emne. Det er nu ændret til, at vi starter med oplæg. Ellers går der for meget tid, inden vi kommer i gang med det. Oplægsholderen kan være en af os, men vi har også brugt forskellige kolleger, som har relevant viden. Efterfølgende er der altid afsat tid til drøftelse og diskussion samt erfaringsudveksling forældrene imellem.

### Emner, vi har haft til forældreaften:

- Faktuel viden om rusmidler.
- Forældre i krise. Hvordan tackles mistanken?
- At være forældre til en ung i misbrug. Håndtering af den unge.



ker ja med det samme. Nogle henvender sig senere, når de kommer i en svær situation. Nogle henvender sig aldrig. Siden vi startede med at udvikle konceptet primo 2004, har vi haft kontakt med 62 forældre, affholdt 86 individuelle samtaler og 15 forældrearrangementer. Til en forældreaften kommer der mellem 4 og 14 forældre.

Tallene skal ses i forhold til, hvor mange unge misbrugsteamet i samme periode har haft i behandling. Dette tal er 64 unge, men det skal bemærkes, at forebyggelsesteamet også har haft kontakt til enkelte forældre til unge, hvor den unge alligevel aldrig kom i behandling (unge i faglig vurdering, se faktaboks.)

Når den unge bliver udskrevet, må forældrene gerne fortsætte med at deltage i forældregruppen. Dette skyldes, at de har en vigtig viden, som de kan dele med de 'nye' forældre.

### Hvilke erfaringer har vi fået gennem forældrearbejdet?

Vi har lært meget af de forskellige forældre om, hvad det er for problemer, familien får, når den unges adfærd i forhold til rusmidler bliver bekymrende.

På tværs af forældrene tegner der sig et billede af fælles problemstillinger, som familien møder:

- Forældrene øger kontrollen i forhold til den unge.
  - Rammerne for den unge bliver mindre, hvilket ofte medfører flere konflikter.
  - Der bliver en dårligere kommunikation eller slet ingen.
  - Den unge går sin vej, som det passer ham eller hende.
  - De unge vil helst ikke bekymre deres forældre. Derfor nægter og skjuler de, hvad de foretager sig. Når forældrene presser den unge og måske bliver politagtige i deres kontrol af den unge, oplever den unge at tabe ansigt, hvilket gør det meget svært at genskabe tillidsforholdet i familien.
- En stor fordel i samarbejdet med

forældrene er viden fra unge om deres tanker om forældreadfærd. De unge siger, at hvis ikke forældrene ændrer adfærd, så gør den unge det som udgangspunkt heller ikke. Det er forældrenes ansvar at ændre adfærd for at opnå en positiv dialog. De er de vigtigste personer i de unges liv og de nærmeste til at støtte dem som familie. Forældrene har dog brug for hjælp til forandring. Det har vist sig at holde stik, når forældrene efterfølgende bliver spurgt om, hvad der gjorde en forandring i forholdet mellem dem og den unge.

Vores råd til forældrene er at holde fokus på de almene teenageproblemer, samt undlade at vise mistillid og skepsis. Vi rådgiver generelt forældrene til at overlade talen om rusmiddelbrug til behandleren. Det betyder i praksis, at den unge oplever en ændring i kommunikationen forældre/ ung imellem, og dermed bliver kontakten i familien bedre.

Forældre er forskellige. Nogle er meget interesserede i at støtte og hjælpe deres unge bedst muligt. Andre har svært ved at se den vigtige betydning, de som forældre har for en ung med problemer. Og andre igen tror, at de kan købe sig fra problemet. Der er også nogle, som selv har misbrugsadfærd.

Uanset hvad, så har alle forældre muligheder for at støtte deres unge. Forældrene skal bare have hjælp til at få øje på egne ressourcer og muligheder. Det drejer sig om at yde den unge omsorg, positiv opmærksomhed og ikke mindst tålmodighed samt at fastholde den givne målsætning. Det kan lette opgaven og nedtone bekymringen hos forældrene.

### Hvad siger de unge?

De unge reagerer forskelligt på, at forældrene også taler med os om deres problemer. Nogle bliver irriterede på forældrene, fordi de er usikre på, hvad der bliver talt om. Jeg opfordrer forældrene til at indvi deres unge i, hvad meningen er. Det

plejer at berolige de unge. Jeg foreslår forældrene til de unge, som ikke er særligt motiverede for at ændre adfærd, at fortælle de unge om samtalen hos os som led i motivationen af den unge. Når forældrene ikke er særlig deltagende, er der et stort ønske fra de unge om at få forældrene på banen.

### Perspektiver for pårørendearbejdet i regi af forebyggelsesteamet

Til et forældremøde var der en forælder, som foreslog, at vi skulle lave et fælles arrangement, hvor de unge skulle deltage! Nej, siger en anden, jeg vil ikke bryde mig om at møde din unge; tænk, hvis det er en, jeg kender fra skolen, hvor jeg arbejder. Så lærte vi det!

På nuværende tidspunkt får vi stadig nye erfaringer. Vi har mange ideer til en fortsat kvalificering og udbygning af arbejdet. Bl.a. kunne det være en mulighed at kvalificere et hold forældre til at deltage i folkeskolens forældresamarbejde på 8. – 9. klassetrin. ■

### FAKTA

Ungdomscentrets behandlingsafdeling er oprettet i 2004 med det formål at samle og målrette den specialiserede, behandlingskrævende indsats over for udsatte unge i Århus kommune. Behandlingsafdelingen består af tre teams: forebyggelsesteamet, misbrugsteamet og socialpsykiatrisk team. Misbrugsteamet hjælper unge under 18 år, der har et bekymrende brug af rusmidler. Dvs. et brug af rusmidler, der har en skadevirkning enten fysisk, psykisk eller socialt. Misbrugsteamet tilbyder:

- Rådgivning og information om misbrugsteamets tilbud (1-2 samtaler)
- En faglig vurdering af den unges misbrug – herunder afklaring af evt. behandlingsbehov (1-8 samtaler)
- Behandling

Behandlingen er planlagt til at vare 6 måneder. Behandlingen er helhedsorienteret og tilrettes den enkelte. Behandlingen består typisk af individuelle samtaler (1-3 gange ugentligt), undervisning og gruppetilbud.